

חידושי אגדה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

פסחים דף נו

חתם סופר

מלבא אמר גדי' יאי. אולי יאמר שדברו ברמז אי הס"ח עדיף או העשיר שיכול להחזיקו ויהי' שניהם צידו וזהו גדיא יאי הוא העשיר בעל המזל מלשון גדי ויהי' אמרה אימרה יאי הוא הס"ח באמירת שפתיו וגם רמזים המה בקרבנות אלו ממש טלה ושעיר המרמז על ס"ח שהוא כטלה ככלן ושעיר העשיר אחוון דדין כאחווון דדין וטניהם כא' טובים לקרבן ועמ"ש עוד בסמוך אי"ה ועמ"ש"ל בריש מכילתין גבי תרי חלפידו חד אמר כגדי מהנקן כו' ע"ש וע"ד הללה יאמר שהציא לכה"ג שהרי צבית שני נחמנו כה"ג בממונא יתירא דיהבי למלכא אעפ"י שהיו ע"ה ולכן אמר המלך שזה יתברר ע"י כה"ג שמקריב בכל יום ע"י ממונו דיהב ש"מ גדיא יאה ויששכר לא הודה למלך ופיו הכשילו ואמר יסיק לחמידא פי' שהס"ח הוא קרבן תמיד צלי הפסק משא"כ העשיר גם כי מחזיק לומדי תורה מ"מ אינו תמיד צלי הפסק משא"כ הס"ח בכל מקום מוקטר מוגש לשמי ולזה הקפיד המלך כריהיב שוחדא שיקלן עוד הפעם ידו הימנית משום דלאו ספיר דמי צמה שניה את העושר שיליל עלמו צו כמו סספרו הראשונים משני יועלי המלך שנחנכחו אי הדבור עדיף או השתיקה ולא הניח בעל הדבור לבעל השתיקה לצרר דבריו כי אמר איך יתכן שהיפה השתיקה ע"י דבורך ואהיה מואם הדבור ה"ג דכוותי' ועמ"ש בסמוך אי"ה :

פירוש על כמה אגדות להגר"א שבת עז :

וא"ל כברייתו של עולם כי כל בריה שבעולם קליפתו קודם אל הפרי, ברישא חשובא והדר נהורא, כמ"ש (בראשית א, ב) והארץ היתה תה"ו ובה"ו וחש"ך על פני תהו"ם, שהן ארבע גליות שגלו ישראל (ב"ר ב, ה), ואח"כ ורוח אלהים מרחפת (בראשית שם), שהוא רוחו של משיח (ב"ר ב, ד, זוהר ח"א קצב, ב), ויהי אור (שם פס' ג), זהו האור שנגנז לצדיקים לעתיד לבוא (חגיגה יב, א).

ר' זירא אשכחיה לרב יהודה כו', אל מאי טעמא עיזי מסגן ברישא והדר אימרי. הענין שעשו נקרא עז, כידוע בסוד השעיר הן עשו אחי איש שעיר (בראשית כז, יא), וישראל נקראין אימרי, כמ"ש (ירמיה ג, יז) שה פזורה ישראל, וכן (יחזקאל לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיתי, ועשו נטל העולם הזה ויעקב העולם הבא (תד"א זוטא פי"ט), כמ"ש (בראשית כה, כה) ויצא הראשון וגו', פי' ראשון בגדולתו בעולם הזה. ואחר כך יצא יעקב לירש עולם הבא, וידו אוחזת בעקב עשו (שם פס' כו), פי' שאפילו מחלקו של עשו שהוא בעולם הזה נטל בסופו, שהוא ימות המשיח (ב"ר פר' עח, יד, ודב"ר פר' א, כ), ולכן נקרא בעקבות משיחא (סוטה מט, ב), על שם וידו אוחזת בעקב. וז"ש מ"ט עיזי מסגן ברישא, מדוע נטל עשו חלקו קודם.